

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น สมาชิกของครอบครัวต้องช่วยกันหารายได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัย 4 และสิ่งอำนวยความสะดวก นานัปการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและครอบครัวไปตามยุคตามสมัย แต่ด้วยพื้นฐานชีวิต โอกาส ความรู้ ความสามารถ และค่านิยมในเรื่องอาชีพ ของคนที่ต่างกันทำให้การ เลือกรงาน เพื่อตอบสนองความต้องการต่างกัน

ปัจจุบันมีรูปแบบการจ้างงานหลากหลายที่เข้ามาพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุค ของทุนนิยม เพื่อประโยชน์ และกำไรสูงสุดของหน่วยงานและนายจ้าง จึงมีการนำเทคนิคและ วิธีการต่าง ๆ มาใช้เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต เช่น การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ การจ้างงาน แบบเหมาช่วง การจ้างงานตามฤดูกาล ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน/รายวัน หรือตามสัญญาจ้าง ดังนั้น ผู้ที่ก้าวเข้าสู่วัยแรงงานจะต้องหางานทำเพื่อความมั่นคง สิ่งที่จะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ในชีวิตได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วยหลายปัจจัย เช่น มีค่าจ้างที่เหมาะสม และมีสวัสดิการที่ดี และ แม้ว่าผู้ที่มีงานทำอยู่แล้วความต้องการก็ไม่ได้หยุดอยู่กับที่ต่างก็พยายามที่จะแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า ตลอดเวลา และหน่วยงานเองก็มักจะมี ความคาดหวังต่อพนักงานที่เข้ามาทำงานให้กับ หน่วยงานว่ามีความคุ้มค่าเพียงไร มิใช่เฉพาะหน่วยงานเอกชนเท่านั้นที่หันมาลดต้นทุนในด้าน การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ สามารถเห็นได้จากการเปิดรับบุคลากรของหน่วยงาน ราชการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเปิดรับในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนมีสัญญาจ้าง 1 ปี ตามปี งบประมาณ

มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานราชการหนึ่งซึ่งมีความต้องการด้านบุคลากรจำนวนมาก เพื่อรองรับกับงานด้านต่าง ๆ ทั้งงานวิชาการ และไม่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่น ในกรณี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เนื่องจากมหาวิทยาลัย ได้รับการจัดสรรอัตราข้าราชการและ ลูกจ้างประจำงบประมาณแผ่นดินไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงานจึงต้องจ้างลูกจ้างงบประมาณ เงินรายได้นับตั้งแต่ ปี 2523 เป็นต้นมา ได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราวรายวัน/เดือน ลูกจ้างประจำ ลูกจ้าง

ชั่วคราวรายปี ลูกจ้างประจำในตำแหน่งงานที่มีลักษณะพิเศษ และแม้ว่าตั้งแต่ปี 2529 ได้เริ่มมีการขอเปลี่ยนแปลงสถานภาพการจ้างลูกจ้างชั่วคราวรายวันเป็นรายเดือน และลูกจ้างประจำตามลำดับ อันเนื่องมาจากบางลักษณะงานต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง งานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง การหาบุคคลมาปฏิบัติงานหรือทดแทนทำได้ค่อนข้างจำกัดการเข้าออกงานสูง เนื่องจากอัตราค่าจ้างที่ไม่ได้รับเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ไม่เกิดความก้าวหน้า และไม่มีความมั่นคงในงาน ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ (กองแผนงาน, 2542, น. 19)

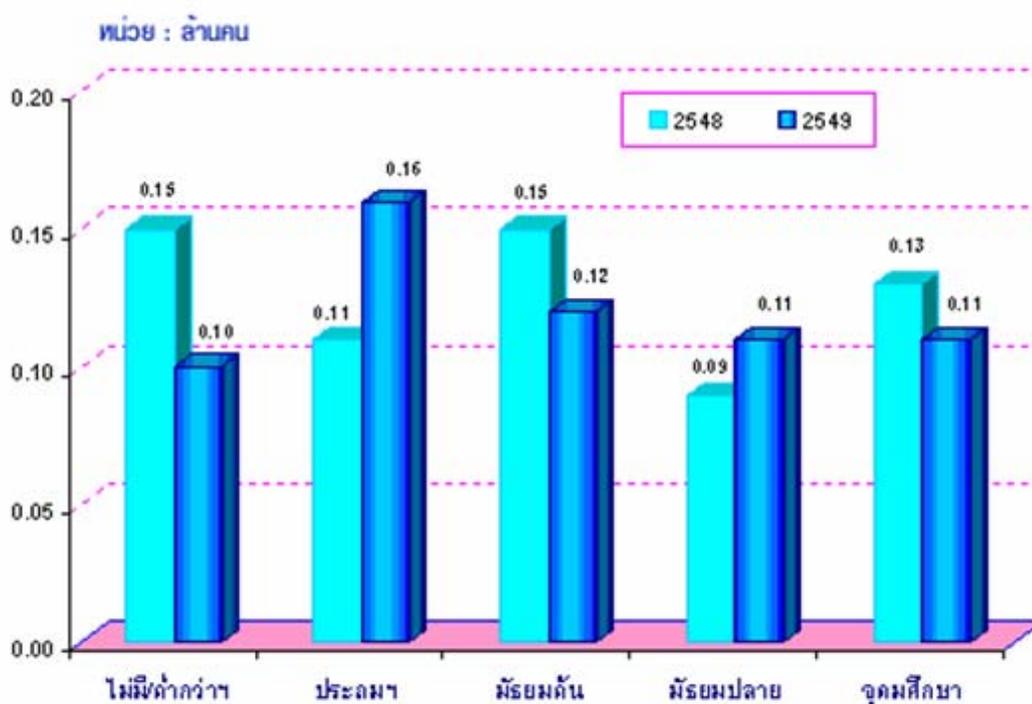
ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน ปฏิบัติงานคล้ายคลึงกับงานที่ข้าราชการรับผิดชอบ (กองแผนงาน, 2542, น. 31) แม้ว่าการปฏิบัติงานจะมีความคล้ายคลึงกันแต่อัตราค่าจ้างและสวัสดิการที่ได้รับไม่เท่าเทียมกัน โอกาสในการปรับให้เป็นลูกจ้างประจำอาจมีหรือไม่มี แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนที่ปฏิบัติงานด้วยความขยัน มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติงานเป็นที่พึงพอใจ จะได้รับโอกาสในการปรับเปลี่ยนตำแหน่งทุกคนไป ดังนั้น การนำพาตนเองไปสู่ความสำเร็จจะต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาตนเอง ซึ่งตนจะต้องเป็นที่พึ่งแห่งตนก่อนที่จะมองหาความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพื่อให้ตนเองมีความรู้ ความสามารถอยู่ตลอดเวลาเมื่อโอกาสมาถึงก็จะสามารถไขว่คว้าไว้ได้ ซึ่งลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนในมหาวิทยาลัยถือได้ว่ามีโอกาสในด้านความใกล้ชิดกับแหล่งความรู้มากกว่า ลูกจ้างชั่วคราวในหน่วยงานราชการอื่น ๆ เช่น ห้องสมุด มหาวิทยาลัยซึ่งได้รวบรวมสื่อการศึกษาทุกแขนงวิชา นอกจากนั้นการเลือกวิธีในการพัฒนาตนเองสามารถเลือกด้วยการเรียนเพิ่มเติม ในมหาวิทยาลัยซึ่งเปิดสอนในช่วงเย็น วันหยุด การศึกษาทางไกล ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ สถาบันสอนภาษาและคอมพิวเตอร์ สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร และในปัจจุบันสามารถเรียนรู้ได้ด้วย Internet ซึ่งเป็นแหล่งรวมแห่งข่าวสารความรู้มากมายให้เลือกศึกษาได้โดยไม่ตกยุคตกสมัย (กุลธนะ ธนาพงศธร และ เสน่ห์ จุ้ยโต, 2544, น. 180) การพัฒนาตนเองให้ประสบผลสำเร็จได้ดีจึงจำเป็นต้องไปเรียนรู้โดยพยายามพูดคุยกับคนเก่งต่างสาขาวิชาชีพ การพูด การฟัง การคิด การถาม การดู และการเขียน จะก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีได้เพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่า อีกทั้งมีหลักสูตรเปิดสอน และจัดอบรม เพื่อให้ความรู้ในงานเฉพาะด้าน แน่นนอนว่าหากตัวลูกจ้างไม่พัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันก็ไม่สามารถก้าวทันผู้อื่นได้ และอาจจะกลายเป็นผู้ว่างงานเนื่องจากในปัจจุบันยังมีผู้ว่างงานอีกจำนวนมาก และจำนวนผู้ว่างงานในผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนสูงถึงหนึ่งแสนกว่าคน (ดังแผนภูมิที่ 1) ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเองของ

ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน เพื่อทราบสภาพการทำงาน ปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้ลูกจ้างชั่วคราวไม่สามารถพัฒนาตนเอง และเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่มีลักษณะการจ้างงานลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนสามารถนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนในหน่วยงานกำหนดแนวทางการพัฒนาลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนเพื่อส่งเสริมให้ทีมงานทำที่มั่นคงอันจะนำมาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพ

### แผนภูมิที่ 1.1

เปรียบเทียบผู้ว่างงานในเดือนตุลาคม จำแนกตามระดับ  
การศึกษาที่สำเร็จ พ.ศ. 2548 และ 2549



ที่มา: (“สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร,” ออนไลน์, 2549)

### วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาตนเอง ของลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างโอกาสของลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนต่อการพัฒนาตนเอง เพื่อโอกาสการมีงานทำที่มั่นคง

### ขอบเขตการศึกษา

#### ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 158 คน

#### ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการตัดสินใจเข้าทำงาน สภาพการทำงาน การสร้างโอกาสในการมีงานทำที่มั่นคง และการสร้างโอกาสให้กับตนเองให้เป็นที่ต้องการขององค์กรปัจจุบัน และงานที่มุ่งหวังของลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

#### นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. การสร้างโอกาส หมายถึง วิธีการที่ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนพยายามให้ได้มาซึ่งการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงาน และการได้งานทำที่มั่นคง
2. การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนให้ความสำคัญในด้านการศึกษาทั้งการ การศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ ด้านการฝึกอบรมทั้งที่เกี่ยวกับงานและนอกเหนือจากงานที่ปฏิบัติ และด้านการติดตามรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อและเทคโนโลยี เพื่อให้ตนเองมีความรู้ ความสามารถ และเกิดทักษะในการทำงาน เป็นที่ต้องการขององค์กร และตลาดแรงงาน

3. ลูกจ้างเงินรายได้ หมายถึง ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของมหาวิทยาลัย
4. ลูกจ้างชั่วคราว หมายถึง บุคคลที่มหาวิทยาลัยจ้างให้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะชั่วคราวหรือทำสัญญาจ้างโดยมีระยะเวลาการจ้างครั้งละไม่เกินหนึ่งปี และได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน รายวัน หรือรายชั่วโมงจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย
5. ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน หมายถึง บุคคลซึ่งมหาวิทยาลัยจ้างให้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะชั่วคราว โดยมีระยะเวลาการจ้างครั้งละไม่เกินหนึ่งปี และได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือนจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย
6. สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง สิ่งที่เป็นในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อที่เป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
7. สภาพการทำงาน หมายถึง การทำงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการทำงาน
8. ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะทั่วไปของ ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา และจำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะ
9. อายุการทำงาน หมายถึง จำนวนปีที่ทำงาน โดยเริ่มจากการทำสัญญาจ้างในปีแรกที่เข้าทำงานถึงปัจจุบัน